Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 IX Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Financiën (IXB) en de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2015

34 000 XV Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2015

Nr. 15 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 januari 2015

In de procedurevergadering van de vaste commissie van Financiën van 10 december 2014 heeft de Kamer gevraagd om een kabinetsreactie op het OESO-werkdocument «Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth». Zij vragen daarbij naast een algemene reactie specifiek in te gaan op:

- de berekening van de OESO dat de inkomensongelijkheid in Nederland geleid heeft tot bijna 5 procent minder economische groei de afgelopen 20 jaar,
- de conclusie dat herverdeling van groei niet schadelijk is voor de groei,
- het pleidooi dat armoedebestrijding zich niet enkel op de armste 10 procent van de bevolking, maar op iedereen in de onderste 40% van de inkomensschaal moet richten.

In deze brief geef ik mede namens de Staatssecretaris van Financiën een reactie op de OESO-studie. De Kamer heeft ook gevraagd om een reactie van het CPB op de studie. Deze reactie is bijgevoegd bij deze brief[1].

Conclusies van de OESO-studie

In de studie wordt op basis van gegevens over OESO landen over de afgelopen dertig jaar de conclusie getrokken dat inkomensongelijkheid een negatieve invloed heeft op de economische groei, en dat beleid dat inkomens herverdeelt geen ongunstige invloed heeft op de groei. De OESO-studie stelt dat de ongelijkheid van de eerste vier inkomensdecielen een grote invloed heeft op de economische groei, waarbij het naast inkomensongelijkheid ook gaat om toegang tot goed onderwijs en gezondheidszorg. De studie laat zien dat de inkomensongelijkheid in

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

kst-34000-IX-15
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

Nederland de afgelopen twintig jaar nauwelijks is gestegen. De economische groei in Nederland over de afgelopen twintig jaar had enkele procenten hoger kunnen uitvallen als de ongelijkheid in het geheel niet was toegenomen. De empirische specificatie[2] in het onderzoek van de OESO bepaalt het effect van economische ongelijkheid in verschillende maatstaven op de economische groei in de daaropvolgende vijf jaar. Verschillende maatstaven voor ongelijkheid worden gebruikt, waaronder ongelijkheid in marktuitkomsten (bruto inkomens) en ongelijkheid in besteedbare inkomens. De studie stelt vast dat een hogere ongelijkheid van beschikbare inkomens (na inkomstenbelasting en uitkeringen) samenhangt met een lagere groei van het BBP. Ongelijkheid in marktuitkomsten heeft geen effect op economische groei, volgens de studie.

Appreciatie

De OESO-studie bevat een literatuuroverzicht van empirische studies waarin is gekeken naar de relatie tussen ongelijkheid en economische groei. De studie concludeert (blz 12) op basis van dit overzicht dat er in de literatuur geen consensus is over de richting en grootte van deze relatie. Het onderzoek is wel in de lijn van recente publicaties van het IMF[3] waarin is geconcludeerd dat een grote inkomensongelijkheid in een land schadelijk kan zijn voor de economische groei. Maar ook het IMF concludeert dat dit niet betekent dat er geen uitruil is tussen herverdeling en economische groei.

Wat betekent dit voor Nederland? Nederland kent in vergelijking met andere landen een vlakke inkomensverdeling die de afgelopen jaren bovendien niet is veranderd. De armoede in Nederland, hoewel de afgelopen jaren gestegen, is in internationaal en historisch perspectief nog altijd relatief laag. De OESO-studie laat zien dat een lage inkomensongelijkheid niet ten koste hoeft te gaan van economische groei. Het onderzoek is een bijdrage aan de discussie onder economen over de relatie tussen inkomensongelijkheid en economische groei, maar deze discussie is op dit moment niet afgerond. Het CPB geeft in de reactie op de OESO-studie aan dat de conclusies uit de theoretische en empirische literatuur ten aanzien van het verband tussen ongelijkheid en groei gemengd zijn. Het mechanisme dat centraal staat in de OESO-studie, namelijk het effect van economische ongelijkheid op de opbouw van menselijk kapitaal, lijkt minder relevant voor Nederland. In de CPB-modellen is dit mechanisme dan ook niet opgenomen. Volgens het CPB is er voor Nederland dus wel degelijk een afruil tussen herverdeling en economische groei[4].

Dit neemt het belang niet weg van de balans die in het regeerakkoord is geformuleerd. Een balans tussen economische groei, evenwichtige inkomensverhoudingen en het op orde krijgen van de overheidsfinanciën is nodig om Nederland sterker uit de crisis te krijgen. Het beperken van inkomensongelijkheid gaat verder dan herverdeling alleen. Cruciaal voor de economische groei is, volgens de OECD, de vraag of de toegang tot goed onderwijs voor iedereen is geborgd. Nederland scoort op indicatoren die inzicht geven in de toegankelijkheid van onderwijs internationaal vergeleken zeer goed. Zo is de onderrepresentatie in het hoger onderwijs

[2] In deze empirische specificatie is ongelijkheid de enige significante determinant van economische groei. Met andere woorden: menselijk en fysiek kapitaal hebben geen invloed op economische groei.
[3] Bijv: Ostry JD, Berg A & Tsangarides CG. 2014. Redistribution, Inequality, and Growth. IMF Staff Discussion Note SDN/14/02.
[4] Zie bijgevoegde CPB notitie: CPB-reactie op OESO-studie over de relatie tussen inkomensongelijkheid en economische groei.

als gevolg van sociaaleconomische status relatief laag.[5] Het CPB geeft aan dat lage inkomensgroepen in Nederland geen sterke beperkingen lijken te ondervinden bij de opbouw van menselijk kapitaal. Het Nederlandse zorgstelsel levert niet alleen kwalitatief goede zorg[6], maar heeft in relatie tot andere landen ook sterk egalitaire trekken. Zo kent Nederland een zeer omvangrijke langdurige zorg – na Zweden de grootste ter wereld – die vooral door de kwetsbaarste groepen wordt gebruikt en zorgt het huisartsenmodel ervoor dat er vooral langs medische noodzaak wordt doorverwezen. De gezondheidsverschillen tussen inkomensgroepen zijn weliswaar aanzienlijk, maar zijn in vergelijking met andere landen relatief klein. Het Nederlandse zorgstelsel behoort dankzij de hoge mate van solidariteit ook tot de meest financieel toegankelijke in de wereld.[7] Toegang tot goed onderwijs en goede zorg voor iedereen zijn, naast de eerder genoemde balans, voor het kabinet belangrijke uitgangspunten. Het kabinetsbeleid is er op gericht om dit voor de komende jaren zeker te stellen. Ook in de toekomst vergt het echter actief beleid om de verhoudingen evenwichtig en de verzorgingsstaat toegankelijk te houden.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L.F. Asscher

[5] Equnet (2010); Evolving Diversity: An overview of equitable access to HE in Europe, p. 46. Zie ook: OECD, 2014. Education at a Glance.
[6] RIVM (2014), Zorgbalans 2014.
[7] Zie o.a. 2010 Commonwealth Fund International Health Policy Survey in Eleven Countries. Geciteerd in: CPB, Toekomst van de zorg, p 24.